

Posudek na bakalářskou práci

Claudie Zbrankové

Ženské hrdinky v novelách N. S. Leskova

Female heroins in N. S. Leskov's short stories

Autorka předkládané práce si klade za cíl prozkoumat ženské postavy ve vybraných prozaických dílech N. S. Leskova. Práce je rozčleněna do několika kapitol a podkapitol, týkajících se metodologie, biografie N. S. Leskova, poetiky jeho děl a nakonec analýzy vybraných textů z 60. let 19. století (Kalvárie, Lady Macbeth mcenského újezdu, Bojovnice). Autorka téma zpracovala se značnou mírou zaujetí, obeznámila se i s dalšími prozaickými díly Leskova a výběrově se sekundární literaturou. Tím se však bohužel pozitiva shledaná v práci vyčerpávají.

Své námitky shrnuji do několika bodů:

1. vymezení tématu

C. Zbranková nehájí žádnou jasnou tezi, není vlastně jasné, proč se tématem zabývá, její přístup neotevívá žádný nový pohled na zvolené texty. Svůj přístup formuluje následovně: „Ženské hrdinky v díle N. S. Leskova jsem si zvolila jako téma své práce pro sílu a poutavost literárního obrazu postavení ruské ženy v autorově tvorbě“ (s. 8). Bylo by dobré zamyslet se již nad smyslem obratu „obraz postavení ruské ženy“. Překvapí také, že se svému ústřednímu tématu – literární postavě – věnuje až na s. 20, a ženské hrdinkám jako takovým vlastně teprve na s. 22–23. Tuto pasáž si dovoluji ocitovat v úplnosti: „Pro cíl této práce je důležité to, že [...] i ženské postavy jsou zobrazovány se stejnou filozofií jako mužské, bez obecně nastavených literárních předsudků. V každém výše zmíněném typu Leskov vytvořil i ženské postavy. Ne vždy byly přímo postavami hlavními, ale dokreslovaly celkový obraz a vyznění díla“ Jaká specifika se zde tedy sledují?

Následující výklad sám, tedy rozbor tří próz, v němž autorka sama spatřuje „stěžejní část práce“, je torzovitý, mlhavý a nedostatečný; základním nástrojem má sloužit rozdělení tématu do několika pododdílů: jméno, vzhled, jednání, promluva, motivovanost a vývoj, které však pomíjejí zapojení postavy do fabule a se skutečnou analýzou Leskovova vyprávění se míjejí. Opakuji, že základní nedostatek vyvěrá z toho, že autorka práce nikde neformulovala (a asi ani pro sebe), co se na Leskovových hrdinkách ukazuje, co chce dokazovat.

Zaráží rovněž, že u takto zvoleného tématu se záměrně vyhýbá vypořádání s genderovou literaturou (s. 8) – vždyť ale pokusy o emancipaci hrdinek Leskovových próz je samotným jádrem jejich snažení, vedeného snahou o vytržení z dosavadních rodinných či partnerských vztahů, prostředí, jsou to výrazné způsoby rozličných jejich seberealizací! Na postavy je v práci nahlíženo zejména jako na pasivní produkt prostředí (příslušnice různých sociálních vrstev). Literatura jako celek je pojmána jako přímý odraz skutečnosti. Chybí zde základní reflexe toho, že se jedná o fikční svět a jeho specifické vlastnosti.

2. zázemí v literární teorii

Práce bohužel projevuje základní nepoučenost literárně teoretickým myšlením – na něco již bylo poukázáno v předešlém bodě. Užívaná terminologie je popletená a nepřesná: co je „obraz postavení ženy“ nebo „kolorit vyprávění“, se můžeme jen dohadovat. Matoucí či spíš přímo chybné je tvrzení, že „čtenáři není skrze vševědoucího vypravěče předána charakteristika hrdiny“ (s. 9). Jak sama autorka v rozbořech ukazuje, jsou částečné charakteristiky postav podávány i z pozice vševědoucího vypravěče.

Otázka žánrů je vyličená obdobně konfučně: na začátku mluví Zbranková o všech dílech jako o povídkách (v angl. verzi titulu dokonce short stories), na jiném místě spojuje jednu z próz s klasickým románem, poté zase klade důraz na žánrové experimenty a mluví o Leskovovi jako o inovátorovi tradičních žánrů. Bylo by třeba k jeho sílu zaujmout jisté stanovisko a podat jasné a ucelené pojetí. K problematice postavy – viz předešlá poznámka, kterou bychom mohli rozšířit na rezignaci na líčení vyprávěcí situace.

3. odborný styl

Práce bohužel trpí i množstvím pravopisných chyb a zejména stylistických omylů.

Sekundární literatura je značně výběrová; musíme však ocenit správný způsob citování primární i sekundární literatury, i kompletní a sjednocené bibliografické údaje.

Výklad je místy velmi trhaný a náznakovitý. Upozornit je třeba také na velké množství poměrně dlouhých citací beletristických textů, na úkor vlastního rozboru a komentářů.

Zdá se, že Zbranková se při výběru minula tématem (na což jsem mimochodem upozorňovala již při přípravě práce v rámci bakalářského semináře); interpretační práce a přehledný výklad jí není vlastní.

Z výše popsaných důvodů, po mém soudu, předkládaný text splňuje náležitosti odborné práce jen velmi těsně. Navrhovaná známka je 3; zdůrazňuji při tom, že se jedná o trojku velmi slabou.

22. 1. 2017

Mgr. Hana Kosáková, Ph.D.